

MARTÍ DOMÍNGUEZ

Compte amb els dits

LLOSA

“No es poden creure coses impossibles [digué Àlícia]. A la qual cosa va contestar la Reina: —Supose que et manca entrenament... A mi m’ha passat d’arribar a creure en sis coses impossibles abans de desdejunar.” Aquesta era la cita de Lewis Carrol amb què François Jacob iniciava el seu llibre *El joc dels possibles*. En aquest llibre, Jacob comenta que la indústria cinematogràfica, en el moment d’imaginar monstres “vinguts des de les llunyanies de l’espai”, els crea sempre amb un aspecte antropomorf, com si la vida extraterrestre intel·ligent s’haguera de concretar necessàriament en un vertebrat bíped, dotat de cap, dues cames i dos braços.

En realitat, gran part d’aquells fantàstics animals que es troben en els bestiars medievals, en les cròniques de viatges o en les històries naturals del Renaixement, no són més que una recreació —una recombinació— d’elements antropomorfs. Herodot, per exemple, va assegurar que a Etiòpia vivien uns éssers amb cap de gos i amb peus redons com bous; Mandeville va assegurar conèixer un poble anomenat els *phanesis*, amb unes orelles tan grans que es cobrien amb elles tot el cos, i Torquemada, en el seu inesgotable

Jardín de flores curiosas, es va recrear amb els tritons: “No quiero que pasemos adelante sin que sepáys una comun opinión que se tiene en el reyno de Galicia y es que allí ay un linaje de hombres, que llaman los marinos, los quales se dize y afirma por cosa muy cierta, y ellos no lo niegan, que descenden de uno de estos Tritones o pescados que dezimos, antes se prezian dello, y aunque se cuenta de viersas maneras como cosa muy antigua, todos vienen a concluyr en que andando una muger ribera de la mar entre una espessura de arboles, salió un hombre marino en tierra, y tomándola por la fuerza tuvo sus ayuntamientos libidinosos con ella, de los quales quedó preñada.”

A Torquemada aquestes escabrositats li encantaven. Siga com siga, les històries d’homes-peixos han estat freqüents des d’antic, i Plini ja en va descriure un que solcava la mar de Cadis: “era de perfecta figura humana, i diversos cavallers romans, que mai no mancaven a la veritat, en foren testimonis”. També l’any 1137 un d’aquests homes fou pescat en la costa d’Anglaterra i fou conduït a la residència del governador d’Oxford, qui el va exhibir com una autèntica meravella, fins que es va fugar i retornà a l’oceà, segons explica la crònica, “sense que ningú mai més en sabés res d’ell”. Per això, quan Rondelet en el seu *Libri de piscibus marinis* va pintar el peix bisbe, ningú no va dubtar de la seua existència: aquest singular peix, amb el cos recobert d’escates, i dotat, com indica el nom, de la corresponent mitra i ornaments pontificials, va ser pescat l’any 1531 a Polònia.

Ah! el peix bisbe! Mire ara el dibuix realitzat per Rondelet d’aquell ser bíped (unes cames de peus palmípedes), i amb els braços dotats de mans de dits punxeguts, i no em puc deixar de somriure. Perquè el joc dels possibles, com ens demostra Jacob, molt sovint no està a imaginar un estrafolari home-peix, o un home amb cap d’ocell, o un home acèfal, sinó a concebre coses aparentment molt més senzilles. Per exemple, en un recent article publicat en el *Journal of Theoretical Biology* (209: 493), s’explica per què els animals mai no tenen més de cinc dits. El científic Chris Hayes, estudiant ratolins en el Medical Research Council’s Mouse Genome Center en Harwell, ha demostrat que la morfogènesi de les extremitats dels vertebrats ha evolucionat de tal manera que resulta “impossible” la presència de més dits. Un dit extra els lleva mobilitat, en fa éssers absolutament tòlids, i disminueix dramàticament les seues esperances de vida. Els ratolins afectats per la mutació *doublefoot*, que dota cada extremitat de deu dits, es transformen en uns éssers absolutament indefensos. Hayes, en les conclusions del seu article, explica que si no existeixen en la natura espècies amb més de cinc dits és perquè, senzillament, no és possible.

Al capdavant, tenia raó la Reina quan deia a Àlícia que per al joc dels possibles/impossibles cal un entrenament. Un animal amb deu dits a cada mà resultaria per a un biòleg neodarwinista molt més interessant (i impossible) que tots els peixos bisbes del món. Així de clar, així de senzill, amics.